

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра прикладної фізики і квантової електроніки**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. декана фізичного факультету

Володимир ЛАЗУР

_____ 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАУКОВІ ОСНОВИ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ФІЗИКИ ТА АСТРОНОМІЇ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	A Освіта
Спеціальність	A4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність	A4.08 Середня освіта (Фізика та астрономія)
Освітня програма	Фізика. Інформатика
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Наукові основи шкільного курсу фізики та астрономії» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта, спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), предметної спеціальності А4.08 Середня освіта (Фізика та астрономія), освітньої програми «Фізика. Інформатика».

Розробник: Шуаїбов О.К., докт.фіз.-мат.наук, професор кафедри прикладної фізики і квантової електроніки фізичного факультету ДВНЗ «Ужгородського національного університету».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри прикладної фізики і квантової електроніки, протокол № 9 від « 28 » травня 2025 р.

Завідувач кафедри доц. Віталій БІЛАНІЧ

Схвалено науково-методичною комісією фізичного факультету

протокол № 9 від « 30 » червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Василь РУБИШ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90	4
Кількість модулів – 2	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	7
	Лекції:
	22
	Практичні (семінарські):
	12
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:
	10
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:
	46

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Наукові основи шкільного курсу фізики та астрономії» є систематизація знань студентів на основі загальних фізичних ідей і базових експериментальних результатів, які покладено в основу сучасного шкільного курсу фізики.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК).

Здатність розв'язувати спеціалізовані практичні завдання в освітній галузі, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, інтеграції професійних та науково-дослідницьких знань з фізики та астрономії і інформатики, методики їх навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності.

ЗК12. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності спеціальності (ФК).

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК4. Здатність формувати і розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності і наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти, розвивати критичне мислення.

Фахові (предметні) компетентності (ПК).

ПК1. Здатність пояснювати природні явища і технологічні процеси на основі фізичних законів, теорій, концепцій із застосуванням відповідних математичних методів і комп'ютерних моделей.

ПК2. Здатність організовувати та здійснювати дослідницьку діяльність та формулювати доказові висновки на основі отриманої інформації.

ПК3. Здатність виокремлювати істотні ознаки основних одиниць навчального змісту курсу фізики: фізичного явища, величини, закону, фізичної теорії, фундаментального фізичного експерименту, фізичного приладу, технічного пристрою та моделі; обґрунтовано обирати та

застосовувати методи й засоби навчання, відповідний дидактичний матеріал для їх пояснення.

ПК4. Здатність планувати, організовувати та здійснювати навчальний фізичний експеримент відповідно до методики і техніки проведення.

ПК5. Здатність розв'язувати задачі з фізики й астрономії різного рівня складності та навчати учнів їх розв'язуванню раціональними методами.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Наукові основи шкільного курсу фізики**» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми «**Фізика. Інформатика**»:

ОК 4 Філософія;

ОК 12 – Основи наукових досліджень;

ОК 14 – ОК 18 Загальна фізика;

ОК 19 – ОК 21 Теоретична фізика;

ОК 27 Методика навчання фізики і астрономії в закладах загальної середньої освіти.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Фізика. Інформатика**», вивчення навчальної дисципліни «**Наукові основи шкільного курсу фізики та астрономії**» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр РН, ПРН
Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.	РН7
Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.	РН8
Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.	РН10
Класифікує і пояснює основні поняття, закони, теорії, загальну структуру, предмет і методи дослідження фізики, астрономії та методики їх навчання, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії їх розвитку.	ПРН1
Аналізує фізичні явища і процеси на основі фізичних законів, теорій, принципів, із застосуванням відповідних математичних методів.	ПРН2
Здійснює експериментальну діяльність з фізики, організовує та проводить фізичний експеримент в освітньому процесі.	ПРН3

Демонструє вміння розв'язувати типові задачі з різних розділів фізики та астрономії, чітко й раціонально пояснює їх розв'язки.	ПРН4
Демонструє володіння основами наукових досліджень; організовує навчально-дослідницьку діяльність учнів.	ПРН6

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Наукові основи шкільного курсу фізики та астрономії**» :

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр РН, ПРН
Володіє знаннями основ фізики та астрономії, оперує базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.	РН7
Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.	РН8
Володіє сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.	РН10
Класифікує і пояснює основні поняття, закони, теорії, загальну структуру, предмет і методи дослідження фізики, астрономії та методики їх навчання, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії їх розвитку.	ПРН1
Може аналізувати фізичні явища і процеси на основі фізичних законів, теорій, принципів, із застосуванням відповідних математичних методів.	ПРН2
Здійснює експериментальну діяльність з фізики, організовує та проводить фізичний експеримент в освітньому процесі.	ПРН3
Вміє розв'язувати типові задачі з різних розділів фізики та астрономії, чітко й раціонально пояснює їх розв'язки.	ПРН4
Володіє основами наукових досліджень; організовує навчально-дослідницьку діяльність учнів.	ПРН6

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: модульні контрольні роботи, тести, індивідуальні та групові роботи на практичних заняттях, педагогічна практика в школі, екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: оцінювання роботи на практичних заняттях та всіх видів самостійної роботи, оцінювання підготовки та проведення уроків протягом семестру в школі.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Практичні заняття проводяться у вигляді занять з виконанням індивідуальних завдань, що сприяють повторенню навчального матеріалу.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні роботи.

Поточний контроль за виконанням індивідуальних завдань здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у письмовій формі.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі екзамену за результатами поточного контролю.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		
60							

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	40	100
10	10	8	8	8	8	8		
60								

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Оцінювання окремих видів навчальної роботи Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	40	5	40
Лабораторні роботи	2	20	2	20
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом	7	100	8	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

При оцінюванні знань враховується в першу чергу повнота, правильність і вичерпність відповідей на поставлені в модульних контрольних роботах запитання. Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу складає 40 балів. Оцінка за кожний модуль виставляється за 100-бальною шкалою та національною 5-бальною шкалою. Відомість результатів оформлюється за системою ECTS.

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо під час проведення контролю було виявлено:

1. Наявність у студента всебічних, повних, глибоких інтегрованих знань програмового матеріалу, вміння вільно виконувати завдання запропонованого варіанту.
2. Вміння студента в письмовій та усній формі чітко, вичерпно і правильно викласти відповіді на питання запропонованого варіанту.
3. Глибоке розуміння студентом взаємозв'язку головних понять і положень предмета, розуміння значення цих положень і понять для майбутньої професії.
4. Високий рівень підготовленості студента з питань курсу до подальшої роботи над вдосконаленням рівня своєї професійної кваліфікації.

У відповідях студентів не має бути значних помилок. Відмінно виконана робота демонструє наявність у студента творчих здібностей.

Оцінка «добре» виставляється, коли студент письмово відповів на всі запитання, засвоїв всю навчальну програму курсу. У відповідях, які оцінені на «добре», можлива не більш як одна незначна помилка або виявлено декілька неточностей. Студент спроможний з допомогою літератури ліквідувати всі недоліки у відповідях.

Оцінка «задовільно» виставляється, коли студент дав відповіді на питання всіх завдань, але при цьому можуть проявитися певні прогалини у засвоєнні програми курсу. У відповідях, які оцінені на «задовільно», можуть зустрітися не більше як одна груба помилка або декілька значних та істотних неточностей.

Оцінка «незадовільно» виставляється за роботу, яка засвідчує про наявність у студента великих та суттєвих прогалин у знаннях основного матеріалу курсу, а у наявних його письмових відповідях є як принципові, так і грубі помилки. Студенти, які не представили письмові відповіді на модульних контрольних роботах, вважаються такими, що одержали оцінку «незадовільно».

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення отриманих студентом оцінок за два модульні контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен та диференційований залік	Залік
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Студент, який отримав за результатами підсумкового контролю оцінку «незараховано» (0-34 балів, F), зобов'язаний пройти повторний курс вивчення дисципліни і скласти екзамен. Результати підсумкового контролю знань заносяться до екзаменаційної відомості.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Цілі і завдання курсу фізики в ЗЗСО.

Емпіричний та теоретичний рівні навчання учнів з фізики. Формування світогляду учнів. Система методологічних знань у курсі фізики загальноосвітньої школи. Розвиток мислення і пізнавальних здібностей учнів. Формування в учнів стійкого інтересу до вивчення фізики.

Тема 2. Загальні методи наукового пізнання і їх застосування в фізиці.

Застосування моделювання в фізиці. Філософські питання в становленні і розвитку фізики. Внесок українських вчених у розвиток фізики.

Тема 3. Зміст понять простору і часу в класичній механіці.

Принцип відносності Галілея, інерціальні і неінерціальні системи відліку. Поняття про детермінізм Лапласа. Філософські висновки з механіки Ньютона. Простір і час в спеціальній теорії відносності Альберта Ейнштейна. Методологічна роль експериментів з визначення швидкості світла.

Тема 4. Матерія, види руху матерії та їх опис.

Фундаментальні взаємодії і їх опис. Класична механіка. Структура, основи, її подання у шкільному курсі фізики та наслідки. Зміст та структура розділу «Механічні коливання та хвилі».

Тема 5. Межі застосування класичної механіки.

Межі застосування законів кінематики. Межі застосування 1,2,3-го законів Ньютона. Межі застосування закону всесвітнього тяжіння. Межі застосування законів збереження.

Тема 6. Молекулярна фізика і термодинаміка як фізичні теорії.

Подання молекулярної фізики і термодинаміки у шкільному курсі фізики. Наслідки молекулярної фізики і термодинаміки. Межі застосування молекулярної фізики та термодинаміки. Основа молекулярної фізики та термодинаміки. Філософські висновки з другого принципу термодинаміки.

Модуль 2.

Тема 7. Основи електрики і оптики в шкільному курсі фізики, межі їх застосування.

Зміст та структура розділів «Електромагнітні коливання та хвилі», «Оптика»
Застосування електричних і оптичних явищ в сучасних технологіях і техніці.

Тема 8. Аналіз змісту та структури розділу «Квантова (атомна) фізика».

Ідеї квантової фізики у шкільному курсі. Концепція квантової теорії. Пояснення спектру випромінювання абсолютно чорного тіла і аналіз спектрів випромінювання атомів та молекул на основі уявлень про кванти випромінювання. Досліди Франка і Герца. Основні положення теорії Бора – Зоммерфельда.

Тема 9. Поняття про хвильові властивості речовини в шкільному курсі фізики.

Експериментальне підтвердження формули де Бройля. Поняття про принципи доповнення і причинності та динамічні і статистичні закони в мікросвіті.

Тема 10. Зміст і структура учбових матеріалів з ядерної фізики у шкільному курсі фізики.

Наукове і методологічне значення експериментів Резерфорда з розсіювання альфа часток на ядрах тонких фольгах.

Тема 11. Аналіз змісту і структури матеріалів з фізики елементарних часток у шкільному курсі фізики.

Результати експериментів з дослідження космічного випромінювання і відкриття елементарних частинок. Поняття про класифікацію, властивості і види взаємодій між елементарними частинками.

Тема 12. Основи астрофізики.

Елементи теорії переносу випромінювання, магнітної електродинаміки та фізики плазми, як основа релятивістської астрофізики. Основи практичної астрономії: телескопи, аналізатори і приймачі випромінювання. Базові поняття про будову галактики, метagalактики і міжзоряне середовище в шкільному курсі астрономії. Елементи сучасних космологічних теорій в шкільному курсі астрономії.

Тема 13. Фізична техніка і технології.

Елементи сучасних технологій і технічних пристроїв, побудованих на основі фізики. Основи світлотехніки і фотометрії УФ газорозрядних ламп; їх застосування в медицині, біології і сільському господарств. Фізичні принципи нанотехнологій. Історія розвитку нанотехнологій.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1.						
Тема 1. Цілі і завдання курсу фізики в ЗЗСО. Емпіричний та теоретичний рівні навчання учнів з фізики. Формування світогляду учнів. Система методологічних знань у курсі фізики загальноосвітньої школи. Розвиток мислення і пізнавальних здібностей учнів. Формування в учнів стійкого інтересу до вивчення фізики.	6	1	1			4
Тема 2. Загальні методи наукового пізнання і їх застосування в фізиці. Застосування моделювання в фізиці. Філософські питання в становленні і розвитку фізики. Внесок українських вчених у розвиток фізики.	7	2	1			4
Тема 3. Зміст понять простору і часу в класичній механіці. Принцип відносності Галілея, інерціальні і неінерціальні системи відліку. Поняття про детермінізм Лапласа. Філософські висновки з механіки Ньютона. Простір і час в спеціальній теорії відносності Альберта Ейнштейна. Методологічна роль експериментів з визначення швидкості світла.	6	1	1			4
Тема 4. Матерія, види руху матерії та їх опис. Фундаментальні взаємодії і їх опис. Класична	9	2	1	2		4

механіка. Структура, основи, її подання у шкільному курсі фізики та наслідки. Зміст та структура розділу «Механічні коливання та хвилі».						
Тема 5. Межі застосування класичної механіки. Межі застосування законів кінематики. Межі застосування 1,2,3-го законів Ньютона. Межі застосування закону всесвітнього тяжіння. Межі застосування законів збереження.	5	2	1			2
Тема 6. Молекулярна фізика і термодинаміка як фізичні теорії. Подання молекулярної фізики і термодинаміки у шкільному курсі фізики. Наслідки молекулярної фізики і термодинаміки. Межі застосування молекулярної фізики та термодинаміки. Основа молекулярної фізики та термодинаміки. Філософські висновки з другого принципу термодинаміки.	7	2	1	2		2
Разом за модуль 1	40	10	6	4		20
Модуль 2.						
Тема 7. Основи електрики і оптики в шкільному курсі фізики, межі їх застосування Зміст та структура розділів «Електромагнітні коливання та хвилі», «Оптика» Застосування електричних і оптичних явищ в сучасних технологіях і техніці.	8	2	1	3		2
Тема 8. Аналіз змісту та структури розділу «Квантова (атомна) фізика». Ідеї квантової фізики у шкільному курсі. Концепція квантової теорії. Пояснення спектру випромінювання абсолютно чорного тіла і аналіз спектрів випромінювання атомів та молекул на основі уявлень про кванти випромінювання. Досліди Франка і Герца. Основні положення теорії Бора – Зоммерфельда.	10	2	1	3		4
Тема 9. Поняття про хвильові властивості речовини в шкільному курсі фізики. Експериментальне підтвердження формули де Бройля. Поняття про принципи доповнення і причинності та динамічні і статистичні закони в мікросвіті.	5	1				4
Тема 10. Зміст і структура учбових матеріалів з ядерної фізики у шкільному курсі. Наукове і методологічне значення експериментів Резерфорда з розсіювання альфа часток на ядрах тонких фольгах.	7	2	1			4
Тема 11. Аналіз змісту і структури матеріалів з фізики елементарних часток у шкільному курсі фізики. Результати експериментів з дослідження космічного випромінювання і відкриття елементарних частинок. Поняття про	6	1	1			4

класифікацію, властивості і види взаємодій між елементарними частинками.						
Тема 12. Основи астрофізики. Елементи теорії переносу випромінювання, магнітної електродинаміки та фізики плазми, як основа релятивістської астрофізики. Основи практичної астрономії: телескопи, аналізатори і приймачі випромінювання. Базові поняття про будову галактики, метагалактики і міжзоряне середовище в шкільному курсі астрономії. Елементи сучасних космологічних теорій в шкільному курсі астрономії.	7	2	1			4
Тема 13. Фізична техніка і технології. Елементи сучасних технологій і технічних пристроїв, побудованих на основі фізики. Основи світлотехніки і фотометрії УФ газорозрядних ламп; їх застосування в медицині, біології і сільському господарств. Фізичні принципи нанотехнологій. Історія розвитку нанотехнологій.	7	2	1			4
Разом за модуль	50	12	6	6		26
Разом за семестр	90	22	12	10		46

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ до філософії науки. Емпіричний та теоретичний рівні навчання. Система методологічних знань у курсі фізики загальноосвітньої школи	1
2.	Філософські питання в становленні і розвитку фізики. Внесок українських вчених у розвиток фізики.	1
3.	Поняття про детермінізм Лапласа. Філософські висновки з механіки Ньютона. Простір і час в спеціальній теорії відносності Альберта Ейнштейна. Методологічна роль експериментів з визначення швидкості світла.	1
4.	Структура, механіки і її подання у шкільному курсі фізики.	1
5.	Межі застосування класичної нерелятивістської механіки.	1
6.	Межі застосування молекулярної фізики і термодинаміки. Філософські висновки з другого принципу термодинаміки. Молекулярна фізика і термодинаміка як фізична теорія. Структура молекулярної фізики і термодинаміки та їх подання у шкільному курсі фізики.	1
7.	Методика і приклади розв'язування задач з електрики і магнетизму в ЗСО.	1
8.	Методика і приклади розв'язування задач з оптики в шкільному курсі фізики.	1
9.	Методика і приклади розв'язування задач з атомної і	1

	ядерної фізики в ЗЗСО.	
10.	Фізична природа тіл Сонячної системи: Сонце, планети і їх супутники, малі планети, комети, метеори і метеорити. Ключові ідеї та спостережувальні основи сучасної космології.	1
11.	Становлення фізичної космології. Етапи еволюції Всесвіту. Альтернативні теорії та невирішені проблеми. Найближчі перспективи.	1
12.	Основи світлотехніки і фотометрії УФ газорозрядних ламп та їх застосувань. Фізичні принципи нанотехнологій. Історія розвитку нанотехнологій.	1
	Разом за семестр:	12

Самостійна робота студентів є необхідним елементом засвоєння навчального матеріалу.

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Визначення прискорення вільного падіння за допомогою маятників	2
2.	Визначення відношення питомих теплоємностей C_p/C_v методом адіабатичного розширення.	2
3.	Дослідження затухаючих коливань в LC – контурі за допомогою осцилографа	3
4.	Дослідження спектру атома гідрогену та визначення сталої Рідберга.	3
	Разом за семестр:	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Філософські аспекти освітньо-педагогічного дискурсу. Філософське осмислення можливостей освіти у формуванні особистості. Предмет філософії науки. Етапи її розвитку. Система методологічних знань у курсі фізики загальноосвітньої школи.	4
2.	Тема 2. Філософські питання в становленні і розвитку фізики. Внесок українських вчених в фізику. Перспективи	4

	розвитку науки в ХХІ сторіччі.	
3.	Тема 3. Наукові основи спеціальної теорії відносності Альберта Ейнштейна. Методологічна роль експериментів з визначення швидкості світла.	4
4.	Тема 4. Структура і основи механіки, її подання у шкільному курсі фізики. Всесвітнє тяжіння, рухи планет. Закони Кеплера. Гравітаційна стала. Гравітаційна та інертні маси. Космічні швидкості. Межі застосування закону всесвітнього тяжіння.	4
5.	Тема 5. Межі застосування класичної механіки. Межі застосування законів кінематики. Межі застосування 1,2,3-го законів Ньютона. Межі застосування законів збереження. Філософські висновки із законів класичної механіки.	2
6.	Тема 6. Межі застосування молекулярної фізики і термодинаміки. Філософські висновки з другого принципу термодинаміки. Молекулярно-кінетичний зміст ентропії. Третій закон термодинаміки і межі його застосування. Елементи термодинаміки необоротних процесів. Методика викладання молекулярної фізики і термодинаміки в ЗЗСО.	2
7.	Тема 7. Розділи «Електрика» і «Електродинаміка» в шкільному курсі фізики. Атомна структура електрики, досліди Йоффе і Міллікена. Електричний струм в газах. Застосування електрики в світлотехніці і техніці лазерів. Вихрове електричне поле, досліди Роуланда і Ейхенвальда. Струм зміщення та його роль в формулюванні системи рівнянь Максвелла. Принципи радіозв'язку і радіолокації і їх висвітлення в шкільному курсі фізики.	2
8.	Тема 8. Представлення ідей квантової фізики у шкільному курсі. Модель Бора для атома гідрогену. Криза теорії Бора. Атом у зовнішньому електричному і магнітному полях. Використання принципу Паулі при побудові електронних оболонок складних атомів періодичної системи елементів Менделєєва. Представлення тем: «Рентгенівські промені», «Фотоелектричний ефект» і «Тиск світла» при викладанні фізики в ЗЗСО.	4
9.	Тема. 9. Поняття про хвильові властивості електронів, атомів і молекул в шкільному курсі фізики. Розсіювання електронів на атомах газу. Ефект Рамзауера. Гіпотеза де Бройля. Експериментальне підтвердження формули де Бройля. Властивості хвиль де Бройля. Поняття про принципи доповнення і причинності та динамічні і статистичні закони в мікросвіті.	4
10	Тема 10. Змісту і структура учбових матеріалів з ядерної фізики у курсі фізики старшої школи. Наукове і	4

	методологічне значення експериментів Резерфорда з розсіювання альфа часток на ядрах тонких фольг. Основи ядерної енергетики: ядерні реактори на основі реакцій поділу важких ядер і проблеми керованого термоядерного синтезу легких ядер. Вступ до ядерної астрофізики	
11.	Тема 11. Аналіз змісту і структури матеріалів з фізики елементарних часток у шкільному курсі фізики. Загальні відомості про елементарні частинки і їх класифікацію. Фундаментальні взаємодії. Основи кваркової моделі адронів.	4
12.	Тема 12. Основи галактичної астрономії - <i>наша галактика</i> : Чумацький шлях, зоряні скупчення і асоціації, рух Сонячної системи, обертання Галактики. Основи <i>позагалактичної астрономії</i> : класифікація галактик, відстані до галактик, червоне зміщення в спектрах галактик, фізичні властивості галактик, ядра галактик, радіогалактики і квазари. Поняття про варіанти моделей Всесвіту. Гравітаційний радіус, феномен чорної діри і проблеми темної маси і енергії.	4
13.	Тема 13. Фізичні основи світлотехніки і фотометрії експлексних газорозрядних ламп і їх застосування в науці і техніці. Основи фізичних методів синтезу наноструктур перехідних металів і їх оксидів. Представлення теми із розробки нових електричних і оптичних технологій при викладанні фізики в старшій школі, ліцєях і коледжах.	4
	Разом за семестр:	46

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – персональні комп'ютери, мультимедійний проектор.
Програмне забезпечення – Google Meet.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Шуайбов О.К., Грицак Р.В., Малініна А.О. Основи нанотехнологій // Вступ до біомедичної інженерії. Підручник. 2023. Clobe Edit. Republic of Moldova. -181 с.
2. Шуайбов О.К. «Практикум з фізики: електрика і магнетизм, оптика, квантова та ядерна фізика». Навчальний посібник. – 2024. – 77 с.
3. Alexander Shuaibov, Antonina Malinina, Alexander Malinin. Overstressed nanosecond discharge in gases at atmospheric pressure and its application for

- the synthesis of nanostructures based on transition metals // Monograph: 2021. ar. Lambert Academic Publishing. Beau Bassin, Mauritius. – 2021. – 77 p.
4. Маргітич М.О., Грицак Р.В., Шафраньош І І. Квантова фізика. Фізичний практикум. Навчальний посібник: Ужгород. – 2021.
 5. Я.В. Тарароєв; О.О. Дольська; Т.М. Дишкант та ін. Філософські проблеми сучасно наукового пізнання : Підручник. – Харків: Видавець Іванченко І. С., 2023. – 350 с.
 6. Шигорін П.П. Вибрані питання астрономії і астрофізики. Навчальний посібник. 2020.– Луцьк. – 136 с.
 7. Ларін А.О. Історія науки і техніки. Підручник. Харків : НТУ «ХП», 2021. – 294 с.

Допоміжна

1. Шуаїбов О.К., Грицак Р.В. Ультрафіолетові лампи на радикалах гідроксилу та ексиплексних молекулах з накачуванням бар'єрним наносекундним розрядом: Монографія. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Видавництво «Говерла». –2018 – 114 с.
2. М.У. Білий, Б.А Охріменко : Атомна фізика. Підручник. –К.: «Знання». – 2009. – 559 с.
3. Александров Ю.В., Шевченко В.Г. Астрофізика. Підручник. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 2016. – 251 с.
4. Андрієвський С.М., Климишин І.А. Курс загальної астрономії. Навчальний посібник. Одеса: «Астропринт». – 2007. – 480 с.
5. С. Алексейчук та ін. Філософія освіти і науки: навч. посіб. / – друге вид. переробл. та доповн. – Слов'янськ –2019. – 365 с.
6. О. П. Сидоренко Філософія науки: курс лекцій. – Одеса: ОДАУ. – 2019. – 156 с.
7. М. В. Головка, І. П. Крячко. Астрономія. Навчальний посібник. – К.: ТОВ. «КОНВІ ПРІНТ». 2018. – 272 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронний репозитарій ДВНЗ "УжНУ"
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jsru/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського:
<http://www.nbuv.gov.ua/>